

Rangárvíking ykkar
Svitarstjórn

Verið er að taka saman rit sem nefnist

Veðivötn á Landmannaafretti

- og allt þar umhverfis -

Þetta er rit sem gæti orðið í kringum 1000 (eitt þúsund) blaðsíður. Meðfylgjandi efnisyfirlit segir sennilega það sem segja þarf um innihald vtl. bókar. Kaflar I – XXV hafa þegar verið slegnir inn í tölvu, en kaflar þar á eftir eru í vinnslu. (Blaðsíðutöl miðast við A 4 í tölvuinnslætti, en eru oft að breytast vegna tilfærslu á efni). Söfnun mynda er að hefjast.

Náist ekki að gefa verkið út á árinu 2015, þá verður útgáfan örugglega 2016.

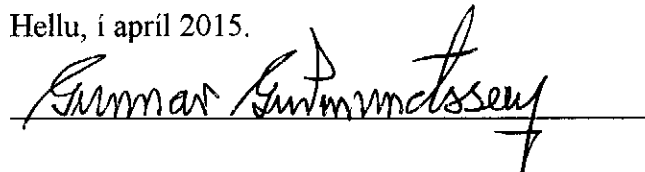
Vegna þessa mikla verks er nú leitað eftir fjárstuðningi hjá nokkrum fyrirtækjum, félögum og stofnunum og þess vegna fáid þið bréf þetta í hendur.

Ef þið veitið þessu stuðning, þá vinsamlega leggið upphæðina (ásamt nafni ykkar) inn á bankareikning **NR 0308 – 13 – 905160**. Kt: 040740-2369.

Í bókarlok verða styrkveitendur nafngreindir, en fjárupphæð **EKKI** tilgreind, nema þess sé óskað. **Ekki er tekið við framlögum frá einstaklingum.**

Sími er 487-5098 og eru þar veittar frekari upplýsingar.

Hellu, í apríl 2015.

Gunnar Guðmundsson frá Heiðarbrún,
Freyvangi 15
850 Hella.

Efnisyfirlit

Til þín, lesandi góður.....	5
Óvenjulegar skammstafanir.....	5
Fáeinar orðaskýringar.....	5
Efnisyfirlit	6
I. Hvað eru Veiðivötn ?	13
II. Hvar eru Veiðivötn ? - Landfræðileg afmörkun	14
III. Vegir til Veiðivatna:	15
1. Frá Reykjavík austur fyrir fjall.....	15
2. Frá Skeiðum í Árnessýslu til Hrauneyja	15
3. Um Landvegamót að Hrauneyjavegi.....	17
4. Frá Hrauneyjum í Veiðivötn	20
IV. Fjöll, öldur og bjallar – sem tengjast Veiðivatnasvæðinu -. ...	24
1. Snjóaldan.....	24.
2. Austurbjallar.....	25.
3. Snjóöldufjallgarður.....	25.
4. Svartikambur ásamt Vörðufelli.....	25.
5. Vatnaöldur.....	25.
6. Vesturbjallar.....	26.
7. Þóristindur.....	26.
8. Dálkur og Sköflungur.....	27.
9. Hraunfell.....	27.
V. Ár og lækir.....	28
1. Tungnaá.....	28
2. Vatnakvíslin.	32
VI. Hvað hafa Veiðivötn að bjóða þér ?	34
1. Ekið í hlað - Upplýsingar og heilræði -	34
2. Nútímamaður og öræfatöfrar.....	34
3. Mannvirkin í Tjaldvatnsdalnum.....	35
VII. Náttúruskoðun - gönguleiðir:.....	38
1. Næsta nágrenni.....	38
2. Umhverfis Tjaldvatn.....	40
3. Eldborg - hraunhólabelti og heim í Skála.....	40
4. Miðmundaalda.....	41
5. Fossvatnahraun.....	42
6. Hreysið í Snjóöldufjallgarði.....	43
7. Hádegisalda – Miðmorgunsalda.....	47
8. Frá Hólmavík (við Litlasjó) upp í háslu Snjóöldufjallgarðs ...	47
9. Inn með Tungnaá, yfir Snjóöldu og niður með Ónýtafelli ...	48

VIII. Ökuleiðir innan Veiðivatnasvæðisins:	49
1. Vatnahringurinn	49
2. Vatnahringur styttri (Eldborgarleið)	51
3. Miðmorgunsalda	51
4. Milli Grænavatns og Litlasjóar	53
5. Hringvegurinn um Hraunvötn	53
Lengri leiðir	
6. Í Austurbjalla	54
7. Tröllleið og Hreysið	51
8. Skyggnir og Hófsvað	55
9. Vesturbjallar og Blautakvísl	53
IX. Ökuleiðir út frá Veidivötnum:	57
1. Í Jökulheima og víðar	54
2. Þórisvatn:	
2-A. Veidivatnahraunsleið og umhverfis Þórisvatn	59
2-B. Leiðin í Botnlanga og síðan suðaustan Botnafjalla	59
2-C. Veidisaga Þórisvatns	61
3. Landmannahellir – Landmannalaugar	63
4. Þóristungur og Lindarkot	69
5. Búðarháls	73
6. Virkjanir og lón	75
X. Nafngiftin Veidivötn	77
XI. Örnefni - aldur þeirra og uppruni -	80
XII. Vatnafræði:	87
1. Ofanjarðar og neðan	87
2. Efnainnihald vatnsins. ATH: <i>Þarfnast endurbóta.</i>	89
XIII. Lífríkið:	90
1. Vatnalíf. <i>Óunnid: Magnús Jóhannsson fiskifræðingur</i>	90
2. Gróður (ATH: <i>Viðauki ?</i>)	91
3. Ferfætlingar	93
4. Fuglar	
4-A. Fuglar og fólk – persónuleg upplifun	96
4-B. Veidivötn – Konungsríki himbrimans.	
Höf: Örn Óskarsson kennari á Selfossi	101
4-C. Húsandavarp í Veidivötnum. Höf: Örn Óskarsson	110
XIV. Einstök vötn.	116
Aðfararorð	83
1. Snjóölduvatn	83
2. Arnarpollur	
3. Skyggnisvatn	
4. Ampapollur	
5. Nýjavatn	

6. Breiðavatn.....	89
7. Kvíslarvatn.....	
8. Eskivatn.....	
9. Langavatn.....	
10. Andapollur.....	
11. Litla-Fossvatn.....	
12. StóraFossvatn.....	112
13. Hraunvötn..... [3+6].....	97
14. Litlisjór.....	99
15. Grænavatn.....	133
16. Ónýtavatn.....	
17. Fremra-Ónýtavatn.....	
18. Ónefndavatn.....	
19. LitlaSkálavatn.....	133
20. Pyttlur (:Skálavatnspollur, Litla-Breiðavatn, þrívötn =Gígur, Synd og Hamravatn).....	
21. Skálavatn.....	138
22. Tjaldvatn.....	127
23. Drekatn.....	
24. Hamrafellsvatn, Eplið og Jökulvatn.....	
25. Austurbjallavötn (eru tvö).....	
26. Krókspollur.....	111
Horfin vötn:	
27. Fremra-Snjóölduvatn.....	141
28. Litla-Breiðavatn (hið gamla).....	
29. Stórisjór. Þjóðsaga eða fortíðarveruleiki.....	142-

* **Vötnin sunnan Tungnaár.** Höf. Olgeir Engilbertsson. 146

XV. Jarðeldar nærri Veiðivötnum 151

– frá landsköpun og framundir landnámsöld-

1. Forspjall.
2. Fyrir 65 til 13 milljónum ára.
3. Fyrir 9 milljónum ára.
4. Fyrir 3 milljónum ára. Ísöld hefst.
5. Fyrir 70 þúsund til 10 þúsundum ára. Síðasta jökulskeiðið.
6. Fyrir 10 þúsund árum (8000 f. Kr.) Lok ísaldar.
7. UM 6.700 f. Kr. Þjórsárhraunið eldra (THa).
8. Um 6.600 f. Kr. Þjórsárhraunið hið mikla (THb).
7-8. Þjórsárhraunið eldra og Þjórsárhraunið mikla – tvö eða eitt hraun-
9. Um 5.000 f. Kr. Hekla (H5).
10. Um 4.700 f. Kr. Þriðja elsta Tungnaárhraunið. (THc).
11. Um 4.600 f.Kr. Fjórða elsta Tungnaárhraunið. (THd).
12. Um 4.600 f. Kr. Fimmta elsta Tungnaárhraunið. (THE).
13. Um 4.500 f. Kr. Kálfahraun.
14. Um 4.100 f. Kr. Sigölduhraun. (THf).
15. Um 2.500 f. Kr. Hnubbahraun. (THg).
16. Um 2.500 f. Kr. Heklueldar. (H4).

17. Um 1800 f. Kr. Veiðivatnahraun við Þórisós.
18. Um 1600 f. Kr. Þjórsárdalshraun. (THh).
19. Um 1400 f. Kr. Gos við Klofnafell.
20. Um 1200 f. Kr. Búrfellshraun. (THi). (Og þ.m.t. Drekahraun).
21. Um 900 f. Kr. Heklueldar, (H3).
22. Um 500 f. Kr. Kólnandi veðurfar og annað gos við Klofnafell.
23. Um 30 e. Kr. Á dögum Jesú Krists.
24. Um 150 e. Kr. Dómadalshraun. Tjörvahraun = Hnausahraun (THj).
25. Óviss tími. Vötn "austurlínunnar" í Veiðivötnum.
26. Langalón I. (frá árinu 150 e. Kr.) og Langalón II. (til ársins 871).

XVI. Veiðivötn frá landnámsöld til loka 17. aldar.	164
1. Veiðivötn laust fyrir landnám (um 860).	
2. Vatnaöldugosið og landnámslagið 871.	140
3. Langalón III fyrst eftir Vatnaöldugosið.	133
4. Ferð Gnúpa-Bárðar nærri aldamótunum 900	135
5. Landkönnun Gríms geitskós um 927-930	136
6. Hreysið í Snjóöldufjallgarði.	
7. Fiskivötn í Njálssögu um árið 1010.....	152
8. Grettir Ásmundarson 1018-1027 og Þórir óbyggðabóndi.....	154
9. Grímsvötn.	155
10. Frostastaðir.	174
11. Dómsmál 1476.....	175
12. Veiðivatnagosið 1477.	176
13. Langalón IV og varðveisla isaldarurriðans.	159
14. Óstaðsett eldgos í vötnum á milli fjalla 1619.....	180
15. Gissur á Lækjarbotnum um 1650.	161
XVII. Tungnaá farartálmi.	188
A. Hestavöð. (Undirkaflar 1-11. Þ.m.t. Að ríða straumvötn) ...	188
B. Bátar á Tungnaá (Undirkaflar 1-5).	191
C. Bílavöð á Tungnaá. (Undirkaflar 1-6).....	195
D. Bryr og Kláfurinn (Undirkaflar 1-4).....	204
E. Að aka óbrúuð vatnsföll.....	181
F. Að losa bifreið úr aurbleytu.	207
XVIII. Vatnaferðir fyrr og síðar.	188
1. Nesti klæðnaður og viðlegubúnaður.....	183
2. Leiðir hestamanna uppúr Landsveit.....	185
2-A. Um Landmannahelli.....	185
2-B. Um Áfangagil.....	186
2-C. Reiðleiðir innan sjálfs Vatnasvæðisins.	212
3. Leiðir Skaftártungumanna.	187
3-A. Um Jökuldali.	186
3-B. Um Músaskarð og nærri Sandvatni.	187
3-C. Að Stórasjó.	187
4. Fjárleitir.	214
5. Ökuleiðir (Undirkaflar A-C).	211
6. Flugsamgöngur.	223

XIX. Veiðivötn 1700-1900.	220
1. Stórisjór fyllist af sandi.	200
2. Árni Magnússon um 1700.	201
3. Eggert Ólafsson 1752-1757.	2 02
4. Fjalla-Eyvindur um 1770.	203
5. Ferð Sveins Pálssonar 1795.	205
6. Merkihvolsbræður.	234
7. Dómsmál um afréttanytjar 1858.	236
8. Útilegumannatrúin.	242
9. Gos í Tröllagígum 1862-1864.	244
10. Ástralíumaðurinn Stirling 8.-10. júlí 1870.	245
11. Ampi. Vatnaferðir Arnbjörns Guðbrandssonar og búseta hans í Veiðivötnum 1880. Höf: Guðmundur Árnason í Múla.	247
12. Peter Nielsen í Veiðivötnum 14.-16. ágúst 1884.	252
13. Landkönnun Skaftfellinga 1.-11. september 1884.	254
14. Drukknun í Skálavatni 12.9.1884. Höf: Jón Árnason Lækjarbotnum. ..	257
15. Ferð Þorvaldar Thoroddsen 1889.	262
16. Skaftfellskir Vatnafarar.	268
 XX. Vatnaferðir Landmanna. Höf: Jón Þorsteinsson í Holtsmúla.	278
 XXI. Frá 1900 til miðrar tuttugustu aldar. Atburðaröð í annálsformi	282
1. Kötluaskan 1918.	277
2. Frank Fontenay og landkönnun hans 1925-1926. Undirk. A-B.	277
3. Listamenn við Vötnin 5.-9. september 1926.	280
4. Þorkell Þórðarson og förunautar 7.-13. september 1926.	287
5. Rannsóknarför vísindamanna í júlí og ágúst 1927.	282
6. Þriðja ferð Franks sendiherra á Tungnaáröræfi sumarið 1927.	284
7. Ólafur læknir Ísleifsson í Vötnum, sumarið 1929.	292
8. Vatnaferðir Guðmundar frá Miðdal 1928 og síðar.	288
9. Drukknun Þorsteins Jónssonar lyfsala 1. ágúst 1930.	290
10. Hestaferð suður hálendið og sömu leið til baka sumarið 1937.	298
11. Fáeinir sósíalistar í Vatnaferð 1946-1949.	305
12. Ferðir Vestmannaeyinga í Veiðivötn 1946-1950.	301
13. Stolzenwald-feðgar, u.þ.b. 1946-1951.	304
14. Gleðskapar- og áfengisferð 1948.	305
15. Ferð til Veiðivatna, 14.- u.þ.b. 21. júlí 1950. Höf: Vilberg Guðmundsson.	306
 XXII. Akstur um Hófsvað leiddi til hópferða.	311
1. Fyrsti bíll við Veiðivötn 28. ágúst-1. september 1950. -Og þrjár ferðir í kjölfarið sama haustið-	310
2. Hópferðir á vegum Guðmundar Jónssonar 1951 - Fiskur fluttur í "dauð" vötn- María Maack 14.-16. ágúst.	313
3. Hreysið lauslega athugað 20.-22. september 1952.	317
4. Rannsóknarferð vegna Hreysisins 22.-25. ágúst 1953.	320
5. Áð í Veiðivötnum 15.-16. ágúst 1954. Höf: Hallgrímur Jónasson kennari.	317

6. Úr dagbókinni (24.-26. júlí 1955).	
Höf: Ingólfur Einarsson frá Snjallsteinshöfða.	320
7. Sæmundur í Kexinu. Óbyggðaferð 6.-15. ágúst 1955.	326
8. Ferðafélag Íslands í Vötnum 11.-13. ágúst 1956.	329
9. Jökulheimabændur í kaffi hjá Vatnakörlum 18. sept. 1956.	3
10. Yfir ána (23. júlí 1959).	
Höf: Sveinn Sæmundsson blaðafulltrúi	332
11. Hópferðir 1957-1966.	337
XXIII. Vatnakarlar úr Landsveit.	338
1. Tjarnarkot og lífið þar.	339
2. Glettni og gamansemi í veiðiferðum eldri "Vatnakarla." ..	341
3. Ferðapjónusta Landbænda.	342
4. Veiðivatnafélg Landmannahrepps	342
5. Veiðarfæri (net, lóð, otur og stöng)	344
6. Bátar Landmanna	346
7. Veiðitilhögun og aflaskipti	346
8. Hópferðir Vatnakarla á hestum	348
9. Vatnakarlar Landmanna í torfærubifreið u.þ.b. 1951-1961. .	342
10. Bílfesta í Hófavaði. Gengið niður að Galtalæk 28. sept 1955	355
11. Heiðavötnin blá. (6.-10. sept 1961).	
Höf: Hallgrímur Jónasson.	357
XXIV. Veiðar Holtamanna 1939-1965.	364
1. Þrír Holtamenn	
2. Kýlingar og Kirkjufellsvatn	368
3. Veiðiferðir Holtamanna frá 1946 - til og með 1950.....	369
4. Veiði- og skemmtiferð 1951.....	370
5. Veiðiferðir Holtamanna frá 1952 - og fram á vor 1965...	371
6. Veiðarfæri (net, lóð og stöng).....	373
7. Bátar Holtamanna.....	374
8. Veiðitilhögun og aflaskipti.....	376
9. Ökumenn og bílar.....	377
10. Veiðivatnaferð 22.-25. ágúst 1957	
Höf: Guðmundur Haraldur Eyjólfsson Heiðarbrún.....	380
11. Hættuleg Hófsvaðsferð 27. september 1959.	
Höf: Halldór Eyjólfsson frá Rauðalæk.	384
12. Veiðivatnaferð til sumarið 1960. (3. - 7. ágúst).	
Höf: Sigurjón Valdimarsson frá Hreiðri.	387
13. Haustferð til Veiðivatna 1960. (7. - 12. september).	
Seinni kafli Sigurjóns Valdimarssonar frá Hreiðri.	390
XXV. Vetrarferðir.	395
1. Óbyggðaslark. 10. - 23. desember 1957.	
(Snjóbíllin Gusi fastur í Tungnaá í tvo sólarhringa).	396
2. Vélsleðaferð 17. - 21. febrúar 1978.	400
XXVI. Draumar og dulrænir fyrirburðir. Allt tilbúið til innsláttar	
1. Draumur Páls Ísólfssonar 1930.	
2. Feigðarspá sr. Ragnars Ófeigssonar 1954.	

3. Sýn Kristins Guðnasonar í Skarði haustið 1956.
4. Draumur Guðmundar Haraldar Eyjólfssonar 1957.
5. Upplifun Jóns Vigfússonar í Hjallanesi (líklegast) haustið 1959.
6. Heyrn og sýn Hallgríms Jónssonar kennara 1961.
7. Sýnir Árna (klukk) Jónssonar nærri 1974
8. Næturupplifun Einars Brynjólfssonar í Götum, nærri 1975
9. "Vofan" hvarf hljóðlaust inn í vegginn.

XXVII. Málafæri fyrr og síðar.

1. Landslög fyrr og síðar
2. Deilurnar 1476 og 1858.
3. Mörk Rangárvalla- og Skaftafellssýslna.
4. Deilur Holtamanna og Landmanna 1946-1955.
5. Skaftártungumenn gera tilkall til Veiðivatna 19 ..-19 ..

XXVIII. Veiði- og fiskiræktarfélag Landmannaafreittar.

1. Aðdragandi félagsstofnunar. *Til í uppkasti.*
2. Stofnfundur 24. júní 1965. *Til í uppkasti.*
3. Lögbýli og atkvæðisréttur. **Hugsanlega í kaflanum Tölur og skrár?**
4. Lög félagsins. (Samþykkt). *Til.*
5. Aðalfundur. *Til í uppkasti.*
6. Stjórnarfundir. *Til í uppkasti.*
7. Stjórnarmenn. **Hugsanlega í kaflanum Tölur og skrár?**

XXIX. Samstarf við Ferðafélag Íslands – Vatnaskálinn. Til í uppkasti.

1. Vatnaskálinn.
2. Flutningur á timbri og fólki.
3. Deilt um staðarval.
4. Smíði hússins og silungur á borðum.
5. Smíðir og annað starfsfólk.
6. Verklök og vígsla skálans.
7. Rekstur skálans og breyttir tímar.
8. Samstarfi slitið.

XXX. Önnur mannvirki.

Vatnaver – hýbýli veiðivarðar.
Frá kömrum í klósett.
Byggingarsaga annarra húsa

XXXI. Silungur og veiði.

- ° Eldforn urriðastofn (Ísaldarurriðinn). *Uppkast er til.*
- 1. Gömlu Vatnakarlarnir.
- 2. Aukin netaveiði. [Vor og haust].
- 3. Stöng og net. (Stöng veiðir ungfisk)
- 4. Veiðitilhögun.
- 5. [? Að veiða í stöðuvatni]
- 6. Bleikjan berst í Veiðivötn. *Flytja hingað texta úr XIV, 25 Austurbjallavötn.*
- 7. Hverju skal beita ? *Ófullkomið uppkast.*
- 9. Aflaleysisár. (ofveiði, rannsóknarnet, klakveiðinet).
- 10. Hvað var til ráða? (friðunaraðferðir)

11. Gömul framtíðarsýn – veiðistefna. *Úrelt uppkast.*

XXXII. Klak og fiskirækt.

- 1 -A Klakhús á Heiðarbrún og fyrstu “skrefin.”
- 2 -B. Gamlar minningar. (Valtýr Valtýsson-). Eftir að yfirfara handrit.
3. “Dauð” vötn ræktuð upp.
4. Ný tækni. Tæki og útbúnaður. Höf: *Kjartan eða Rúnar - ókomið*
5. Fellsmúlastöðin - *Sveinn Sigurjónsson - ókomið*
6. Klakstöð í Götu. Höf: Einar Brynjólfsson og Olgeir Engilbertsson.
Eftir að yfirfara handrit.
7. Fiskeldi á Galtalæk. Höf: *Sveinn Sigurjónsson.- ókomið*
8. Seiðasleppingar.

XXXIII. Eftirlit og umsjón.

1. Ólögleg veiði.
2. Gæslumenn (veiðiverðir), aðstoðarfólk og aðrir starfskraftar.
3. Aðferðir við gæslu. *Tilbúið í innslátt.* (“kikir, landvernd).
Gæslubílar.
4. Veiðibrot kölluðu á breytingar á skipulagi. *Tilbúið í innslátt.*
5. Vissi það sem enginn átti að geta vitað. *Tilbúið í innslátt.*

XXXIV. Gamalt og nýtt.

1. Landskoðun veiðivarðar [1967]: Snjóalda, Þóristungur.
2. Vera mín í Veiðivötnum 1968 og 1969. Höfundur Ómar Halldórsson frá Rauðalæk.
3. Einn dagur í ævi veiðivarðar. *Tilbúið í innslátt, (kannske breyta ?)*
4. Fastagestum færðar þakkir. *Tilbúið í innslátt.*
5. [Starfið er margt] (Bryndis Magnúsdóttir) *Tilbúið*
- ? Manns leitað (SÁ) ca. 1971. *Tilbúið til innsláttar – yfirlesa þó. ???*
- ° Holldráð. *Tilbúið í innslátt.* (? E.t.v. flytja í niðurlag III,4).

XXXV. Náttúrvernd, landgræðsla og umgengni ferðamanna.

(Lagning hringveggar, Jón Jósep, Þórir Baldvinsson, Guðmundur Jónasson, FÍ. og Gísli Gestsson. Öskubakkamaður. Bílpumpumaður. Pálmi Hannesson. Öfgar).

? Tölur og skrár.

1. Vötn (stærð, dýpi o.fl.).
2. Hæð fjalla.
3. Vegalengdir.
4. Veiðiskýrslur (Hugsanlega á lausu blaði í hylki).
ATH: Kannske er rétt að hafa hér: Lögbýli og stofnendur Veiðifélagsins.
- “ --- - “ ----- : Stjórnarmenn, Mannvirki.

? Vísindamenn.

(Forverarnir; Sveinn Pálsson og Þorvaldur Thoroddsen). Guðmundur Kjartansson, Sigurður Þórarinnsson, Elsa G. Vilmundardóttir, [Guttormur Sigbjarnarson, Hákon Aðalsteinsson,] Guðrún Larsen og Magnús Jóhannsson.

Tilvísanir, skýringar, athugasemdir og viðaukar..... -

Heimildaskrá.....

Myndaskrá.....

Nafnaskrár: Mannanöfn.....

Örnefnaskrá.....

Styrkveitendur.

Eftirmáli og þakkir.....

[Höfundar efnis].....

Útgárukostnaður og söluverð bókarinnar.